

Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikleri

Effective Teaching Specialities of Teacher Trainers Working at Teacher Training Institutions

H. Şenay ŞEN

Yavuz ERİŞEN

G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara-TÜRKİYE

ÖZET

Etkili öğretmenler; düşünen, soru soran, eleştiren, gelişme ve yeniliklere açık, kendini sürekli yenileyen, mesleğini seven kişilerdir. Bu niteliklere sahip öğretmenlerin yetiştirilebilmesi için ise, öncelikle onları yetiştiren öğretim elemanlarının söz konusu niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu araştırmada öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim elemanlarının gösterdikleri “etkili öğretmenlik özellikleri” belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Yetiştirme, Etkili Öğretim

ABSTRACT

Effective teachers are the people, thinking, questioning, criticizing, open to innovations, renewing themselves continuously and loving their professions. In order to train teachers with these qualifications the teacher trainers must also possess them. This study is concerned with the determination of the “effective teaching specialties” of the teacher trainers in teacher training institutes.

Key Words: Teacher Training, Effective Teaching

1. GİRİŞ

Eğitim; evrenin, yerkürenin, yaşam sistemlerinin ve bilincin hikâyesini bilmek, bu hikâyede insanın rolünü tanımak olarak tanımlanabilir. Eğitimin öncelikli amacı ise, kişilerin bu geniş anlam içindeki rollerini yerine getirebilmelerini sağlamaktır (Langford, 1999). Yeni bir bin yıla adım attığımız şu günlerde artık roller değişmektedir. Farklı bir dünya düzeni, küreselleşme, dünyaya açılma, yeniden yapılanma gibi değişme ve gelişmelerden söz edilirken; bu değişime ayak uydurabilmek için eğitim yoluyla yetiştirilecek bireylerin de araştıran, sorgulayan, problem çözebilen, kritik düşünebilen, öğrenmeyi öğrenen, bilgiyi üretebilen, yaratıcı, esnek, teknolojiyen faydalanabilen, düşündüklerini kolayca ifade edebilen, takım çalışması yapabilen... özelliklere sahip olmaları beklenmektedir.

Bu özellikleri geliştirmede önemli bir fonksiyonu olduğu kabul edilen öğretmenlerin de değişme ve gelişmeleri anlayabilen, yorumlayabilen, etkililik ve kalite gibi değer ve davranışları özümseyen bireylerden oluşması, eğitim hizmetlerinde kalitenin sağlanması açısından önemli bir beklentidir. Etkili öğretmenler; "düşünen, soru soran, eleştiren, gelişme ve yeniliklere açık, kendini sürekli yenileyen, mesleğini seven kişilerdir" (Kavcar, 1999). Bu niteliklere sahip etkili öğretmenlerin yetiştirilebilmesi için de, onları yetiştiren öğretim elemanlarının öncelikle söz konusu niteliklere sahip olması gerekmektedir. Çünkü, öğretmen özelliklerinin büyük ölçüde kendisini yetiştiren öğretim elemanlarının özelliklerine bağlı olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlerin bireysel özellikleri davranış yoluyla dışa vurulmakta ve öğretmenler değişen derecelerde sahip oldukları davranışları farklı şekillerde sergilemektedirler. Örneğin, öğretmenlerin coşkulu olmaları, öğrencilere sevecen davranmaları, güvenilir olmaları, öğrencilerini yüreklendirip desteklemeleri, uyumlu olmaları etkili öğretmenlik davranışlarıdır. Coşkulu, neşeli öğretmenler kendilerine güvenebileceğini, yaptıklarından haz aldıklarını, öğrencilerine güvendiklerini ve onlara saygı duyduklarını gösterirler (Cuickshank, 1995). Bu tür davranışlara sahip öğretmenler de, öğretim sürecinde etkili bir izlenim oluşturup, öğrenciler ile olumlu ilişkiler kurarak öğretici kişiliklerini en üst noktaya kadar taşıyabilmektedir. Yapılan araştırmaların hemen hepsi, öğretmen etkililiğinin öğrenci başarısı ve tatmini ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Söz konusu düşüncelerden hareketle bu araştırmada, öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının öğretim hizmetlerinin kalitesini önemli ölçüde etkilediği düşünülen "etkili öğretmenlik özellikleri", öğretmen adaylarının (öğrencilerin) görüşleri ve öğretim elemanlarının kendi görüşleri doğrultusunda belirlenmeye çalışılmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmanın genel amacı, öğretim elemanlarının gösterdikleri “etkili öğretmenlik özelliklerini” belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretim hizmetlerinin kalitesini etkileyen etkili öğretmenlik özellikleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre, öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özelliklerini yerine getirme dereceleri nedir?
3. Öğretim elemanlarının kendi görüşlerine göre, etkili öğretmenlik özelliklerini yerine getirme dereceleri nedir?
4. Etkili öğretmenlik özelliklerini yerine getirme derecesi açısından öğretmen adayı ve öğretim elemanı görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın yürütülmesinde tarama modeli kullanılmış olup, betimsel bir nitelik taşımaktadır. Araştırma G.Ü. Eğitim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi bünyesinde bulunan çeşitli öğretmenlik programlarında, ulaşılabilen 82 öğretim elemanı ve 150 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın alt amaçlarında yer alan sorulara cevap aramak amacı ile verilerin toplanması için genellikle son yıllara ait, ulaşılabilen yerli ve yabancı kaynaklar taranmış, çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek etkili öğretmenlik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Belirlenen özellikler yardımıyla öğretim elemanları ve öğretmen adaylarına yönelik beşli derecelendirme ölçeğinde iki adet “etkili öğretmen özellikleri” anket formu hazırlanmıştır. Başlangıçta 9 alt grup ve 105 maddeden oluşan etkili öğretmenlik özellikleri anketlerinin, yapı geçerliliğini ve güvenilirliğini belirleyebilmek için 37 öğretim elemanı ve 48 öğretmen adayına uygulanarak ön denemesi yapılmıştır. Ön deneme sonuçlarından elde edilen verilere Faktör Analizi uygulanmıştır. Yapı geçerliliğinde; ölçme aracında yer alan davranışların tek faktör olarak kullanılıp kullanılmayacağını tespit edilmesi amacıyla *Temel Bileşenler Analizi Tekniği (Principal Component Analysis)* kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, öğretmen adayı ve öğretim elemanı anketlerinde uygun olmadığı anlaşılan toplam 10 madde atılarak madde sayısı 95'e indirilmiştir. Ölçme araçlarında yer alan 95 davranışın *Cronbach Alpha Güvenirlilik Kat Sayısı* ise öğretim elemanı anketi için .9779, öğretmen adayı anketi için ise .9574 olarak bulunmuştur. Öğretmen adayları ve öğretim elemanı görüşlerine ilişkin 9 alt grup ve 95 maddede toplanan veriler aritmetik ortalamalar ve standart sapmalarla anlamlı hâle getirilmiş ve öğretim

elemanlarının etkili öğretmenlik özelliklerini yerine getirme dereceleri ifade edilmiştir. Ayrıca her bir alt gruba ilişkin tek bir aritmetik ortalama, standart sapma ve t değeri hesaplanarak, verilerin yorumlanması daha anlamlı hâle getirilmeye çalışılmıştır. Bulunan ortalama puanlarla, öğretim elemanlarının ne kadarının etkili öğretmenlik özelliklerini gösterdiğinin belirlenebilmesini sağlamak amacıyla kullanılan beşli likert ölçeğinde yer alan her bir düzeyin puan olarak sınırları belirlenmiştir. Ölçekte yer alan aralıkların eşit olduğu düşüncesinden hareket edilerek ölçeğin seçeneklerine ait sınırlar şöyle ifade edilmiştir:

Öğretim Elemanı Ölçeği İçin		Öğretmen Adayı Ölçeği İçin
<i>Seçenek</i>	<i>Sınırı</i>	<i>Seçenek</i>
Daima Yaparım/Tamamen Yeterliyim	(5) 4,20-5,00	Hepsi Yapar/Hepsi Yeterli
Genellikle Yaparım/Oldukça Yeterliyim	(4) 3,40-4,19	Çoğu Yapar/Çoğu Yeterli
Ara Sıra Yaparım/Kısmen Yeterliyim	(3) 2,60-3,39	Bir Kısmı Yapar/Bir Kısmı Yeterli
Çok Az Yaparım/Çok Az Yeterliyim	(2) 1,80-2,59	Çok Azı Yapar/Çok Azı Yeterli
Hiç Yapmam/Hiç Yeterli Değilim	(1) 1,00-1,79	Hiçbiri Yapmaz/Hiçbiri Yeterli Değil

Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ($\alpha=0,05$) ile ortaya konulmuştur.

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarında yer alan sorulara ilişkin bulgulara sırası ile yer verilmiş olup, araştırmanın birinci alt amacında yer alan "Öğretim hizmetlerinin kalitesini etkileyen etkili öğretmenlik özellikleri nelerdir?" sorusuna cevap olarak 9 grupta 95 maddede belirlenen etkili öğretmenlik özelliklerine ilişkin ifadeler çizelgeler içerisinde verilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın 2., 3. ve 4. amaçlarında yer alan sorulara ilişkin bulgular ise yine 9 grupta ele alınarak çizelgeler hâlinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 1. Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanlarının "Etkili Öğretmenlik Özelliklerinin Genel Kültür Boyutu"ndaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Genel Kültür	Kişi*	x	ss	t
1. Farklı disiplinlerin bilgilerinden yararlanarak alanyla ilgili konulara açıklık getirebilme	Ö.A. Ö.E.	2,91 3,80	,81 ,55	-9,89
2. Alanyla ilgili bir sorunla karşılaştığında sorunu çözümü için diğer disiplinlerin bilgilerinden yararlanma	Ö.A. Ö.E.	2,67 3,58	1,01 ,62	-8,41
3. Öğrencilerin genel kültür yaşantılarının gelişimine katkıda bulunma	Ö.A. Ö.E.	2,14 3,17	,99 ,69	-9,11
<i>Tüm maddelere ilişkin değerler</i>	Ö.A. Ö.E.	2,57 3,52	,72 ,43	-12,37

*(Ö.A.: Öğretmen Adayı n=150, Ö.E.: Öğretim Elemanı n=82)

Çizelge 1'de de görüldüğü gibi etkili öğretmenlik özelliklerinin "genel kültür" boyutunda yer alan davranışlar; öğretmen adaylarının görüşlerine göre, aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde, söz konusu davranışlardan ilk ikisinin öğretim elemanlarının "bir kısmı", sonuncusunun da "çok azı" tarafından yapıldığı ifade edilmektedir. Öğretim elemanları ise, bu davranışların ilk ikisini "genellikle" sonuncusunu da "ara sıra" gösterdiklerini belirtmektedirler. Bu boyuttaki tüm maddelere yönelik sonuçlar ortalamalar açısından incelendiğinde, öğretmen adayları, bu davranışların öğretim elemanlarının "çok azı" tarafından yapıldığını, öğretim elemanları ise "genellikle" yaptıklarını söylemektedirler. Yani öğretmen adayları genel kültür açısından öğretim elemanlarının "çok azını" yeterli görürlerken, öğretim elemanları bu konuda kendilerini "oldukça yeterli" görmektedirler. Ancak öğrenci görüşlerinin "bir kısmı" sınırına çok yakın olması da ihmal edilmemelidir. Öğretmen adayları ve öğretim elemanı görüşleri arasındaki bu farklılığın $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı olup, olmadığına ilişkin yapılan t-testi sonuçları ise, gerek her bir maddeye ilişkin, gerekse boyuttaki maddelerin genel sonuçları açısından değerlendirildiğinde görüşlerinin anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Çizelge 2. Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanlarının "Etkili Öğretmenlik Özelliklerinin Konu Alanı Bilgisi Boyutu"ndaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Konu Alanı Bilgisi	Kişi*	x	ss	t
1. Konu alanı ile ilgili temel ilke ve kavramları bilme	Ö.A. Ö.E.	3,69 4,19	,63 ,77	-5,00
2. Konu alanı ile ilgili ilke ve kavramları değişik şekillerde ifade etme ve açıklama	Ö.A. Ö.E.	3,10 3,78	,83 ,68	-6,31
3. Gerekli oldukça konu alanındaki bilgilerini daha üst düzeylere çıkarma	Ö.A. Ö.E.	2,68 3,78	,92 ,75	-9,71
4. Alanıyla ilgili çağdaş değişme ve gelişmeleri takip etme ve bu gelişmeleri alanına uygulayabilme	Ö.A. Ö.E.	2,46 3,60	,84 ,76	-10,14
5. Alanıyla ilgili bilgi üretebilme	Ö.A. Ö.E.	2,31 3,41	,73 ,80	-10,57
<i>Tüm maddelere ilişkin değerler</i>	Ö.A. Ö.E.	2,85 3,75	,52 ,52	-12,59

*(Ö.A.: Öğretmen Adayı n=150, Ö.E.: Öğretim Elemanı n=82)

Öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özelliklerinin “konu alanı bilgisi” boyutunda yer alan davranışlar Çizelge-2 esas alınarak öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelendiğinde, 1. davranışın öğretim elemanlarının “çoğu” tarafından gösterildiği, yani öğretim elemanlarının alanla ilgili konu ve kavramları bildikleri görülmektedir. 2. ve 3. davranışların “bir kısmı”, 4. ve 5. davranışların ise, “çok azı” tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Öğretim elemanları ise, bu davranışların tamamını "genellikle" gösterdiklerini belirtmektedirler. Bu boyuttaki tüm maddelere yönelik sonuçlar ortalamalar açısından incelendiğinde, öğretmen adayları, konu alanı bilgisine ilişkin davranışları öğretim elemanlarının "bir kısmı"nın gösterdiğini, öğretim elemanları ise "genellikle" gösterdiklerini veya “oldukça yeterli” olduklarını belirtmektedirler. İki grubun görüşleri arasında $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı fark olup, olmadığına ilişkin t-testi sonuçları ise, gerek her bir maddeye ilişkin, gerekse boyuttaki maddelerin genel ortalaması açısından değerlendirildiğinde grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 3'e göre öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özelliklerinin “plân yapma ve derse hazırlık” boyutunda yer alan davranışlar, öğretmen adaylarının görüşlerine göre ortalamalar açısından incelendiğinde,

Çizelge 3. Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanlarının "Etkili Öğretmenlik Özelliklerinin Plân Yapma ve Derse Hazırlık Boyutu"ndaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Plân Yapma ve Derse Hazırlık	Kişi*	x	ss	t
1. Öğrencilerin giriş özelliklerini dikkate alma	Ö.A. Ö.E.	2,78 3,82	1,08 1,06	-7,04
2. Dersin amaçlarının neler olduğunu öğrencilere bildirme	Ö.A. Ö.E.	3,36 4,12	,90 ,86	-6,21
3. Amaçların önemini; dersin günlük yaşamdaki yerini belirtme, örneklerle açıklama	Ö.A. Ö.E.	3,02 4,21	,93 ,78	-9,82
4. Öğrencilere amaçları kazanabilmeleri için neler yapmaları gerektiğini söyleme	Ö.A. Ö.E.	2,74 4,04	1,00 ,94	-9,64
5. Yeni öğrenilecek konunun daha önceki konular ya da derslerle ilişkisini kurma	Ö.A. Ö.E.	2,86 4,12	1,01 ,74	-10,76
6. Sınıf etkinlikleri ile ilgili konularda öğrencilerin görüşlerini alma	Ö.A. Ö.E.	2,37 3,48	1,06 1,02	-7,72
<i>Tüm maddelere ilişkin değerler</i>	Ö.A. Ö.E.	2,86 3,97	,59 ,73	-11,73

*(Ö.A.: Öğretmen Adayı n=150, Ö.E.: Öğretim Elemanı n=82)

yalnızca “sınıf etkinlikleri ile ilgili konularda öğrencilerin görüşlerini alma” davranışının öğretim elemanlarının “çok azı” tarafından yapıldığı, diğer davranışların ise “bir kısmı” tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Öğretim elemanları ise, “amaçların önemini; dersin günlük yaşamdaki yerini belirtme, örneklerle açıklama” davranışını “daima” yaptıklarını, diğer davranışları ise “genellikle” yaptıklarını belirtmektedirler. Plân yapma ve derse hazırlık boyutundaki tüm maddelere yönelik sonuçlar ortalamalar açısından incelendiğinde, öğretmen adayları, bu davranışların öğretim elemanlarının “bir kısmı” tarafından yapıldığını, öğretim elemanları ise “genellikle” yaptıklarını belirtmektedirler. Yani öğretmen adayları plân yapma ve derse hazırlık boyutu açısından öğretim elemanlarının “çok azını” yeterli görürlerken, öğretim elemanları bu konuda kendilerini “oldukça yeterli” görmektedirler. İki grubun görüşleri arasında $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı fark olup, olmadığına ilişkin t-testi sonuçları ise, gerek her bir maddeye ilişkin, gerekse boyuttaki maddelerin genel ortalaması açısından değerlendirildiğinde grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Yani öğretmen adayları ve öğretim elemanları bu konuda farklı düşünmektedirler.

Çizelge 4. Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanlarının "Etkili Öğretmenlik Özelliklerinin Öğretme-Öğrenme Stratejileri Boyutu"ndaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretme-Öğrenme Stratejileri	Kişi*	X	ss	t
1. Öğretimde bireysel farklılıkları ve grup özelliklerini dikkate alma	Ö.A. Ö.E.	2,35 3,51	,92 ,80	-9,57
2. Öğrenci için anlamlı olan öğrenme etkinlikleri sağlama	Ö.A. Ö.E.	2,36 3,75	,82 ,79	-12,43
3. Düşünmeyi öğrenmeyi sağlama	Ö.A. Ö.E.	2,28 3,43	,91 ,89	-9,25
4. Öğrenmeyi öğrenme fırsatları oluşturma	Ö.A. Ö.E.	2,26 3,31	,93 ,90	-8,30
5. Yaratıcı ve kritik düşünmeye yönelik öğrenme yaşantıları oluşturma	Ö.A. Ö.E.	2,22 3,58	,92 ,73	-11,50
6. Öğrencilerin problem çözme, karar verme, araştırma, plânlama, gözlem yapma, iletişim ve analiz becerilerini geliştirmeye çalışma	Ö.A. Ö.E.	2,68 3,65	1,09 1,03	-6,57
7. Dersin içeriğine uygun ve öğrenmenin kalıcılığını artıran öğretim yöntem ve teknikleri kullanma	Ö.A. Ö.E.	2,47 3,90	,77 ,79	-13,30
8. Konuları mantıkî bir sıra ile sunma (basamaklar hâlinde konuyu işleme; bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa)	Ö.A. Ö.E.	3,21 4,26	,98 ,73	-8,46
9. Dersin içeriğine uygun örnekler verme, önemli noktaları belirtip, üzerinde durma	Ö.A. Ö.E.	3,36 4,26	,85 ,66	-8,88
10. Hedef davranışlara yönelik sorular sorma ve bütün sınıfı dikkate alma	Ö.A. Ö.E.	2,89 4,00	,76 ,80	-10,39
11. Yeri geldiğinde ipuçları verme	Ö.A. Ö.E.	2,92 3,90	,96 ,79	-7,82
12. Derste sadece bilgi aktaran, bulan, yapan değil; daha çok öğrencilere bulduran, yaptıran ve çözdüren durumunda olma	Ö.A. Ö.E.	2,60 3,85	,96 ,87	-9,78
13. Öğrencileri başarılı olmaya motive etme	Ö.A. Ö.E.	2,48 3,73	1,05 ,99	-8,82
14. Öğrencilerin bireysel, sosyal, duygusal özelliklerini keşfetmesine yardımcı olma	Ö.A. Ö.E.	1,75 3,46	,71 ,80	-16,67
15. Öğrenci kontrollü uygulama fırsatları yaratarak sorumluluk, gurur, liderlik gibi nitelikleri geliştirmeye çalışma	Ö.A. Ö.E.	2,12 3,30	,86 ,76	-10,35
16. Öğrencilerde etik değerleri kazandırmaya yönelik öğrenme fırsatları oluşturma	Ö.A. Ö.E.	2,18 3,68	,99 ,84	-11,56
17. Öğrencileri düşünce ve katkılarından dolayı cesaretlendirme ve bu yönde gelişmelerini sağlamaya çalışma	Ö.A. Ö.E.	2,16 3,48	,85 1,02	-9,99

18. Öğrencilerin bireysel ve takım hâlinde çalışmalarına uygun ortam hazırlama	Ö.A. Ö.E.	2,84 3,34	1,11 ,84	-3,78
19. Takım içerisinde öğrencilerin bir etkinlikten diğer bir etkinliğe geçişlerinde plân yapmalarına yardımcı olma	Ö.A. Ö.E.	2,16 3,56	,81 ,66	-13,25
20. Öğrencileri takım içerisinde destekleme ve öğrenme etkinliklerinde teknolojiden yararlanmalarını sağlama	Ö.A. Ö.E.	2,40 3,73	,94 ,88	-10,44
21. Öğrenmeleri pekiştirme, yanlış ve eksik öğrenmeleri düzeltme	Ö.A. Ö.E.	2,74 3,92	,91 ,68	-11,19
22. Öğrencilerin öğrendiklerini gerçek yaşamda uygulamaları için motive etme	Ö.A. Ö.E.	2,16 3,73	,90 ,62	-15,46
23. Ders dışında programı destekleyici ve programın tamamlanmasına yardımcı etkinlikler düzenleme	Ö.A. Ö.E.	1,78 3,12	,77 1,07	-9,96
<i>Tüm maddelere ilişkin değerler</i>	Ö.A. Ö.E.	2,45 3,67	,47 ,54	-17,67

*(Ö.A.: Öğretmen Adayı n=150, Ö.E.: Öğretim Elemanı n=82)

Öğretim elemanlarının “öğretme-öğrenme stratejileri” boyutunda yer alan etkili öğretmenlik özelliklerine ait davranışlar, Çizelge-4’e göre öğretmen adaylarının görüşleri açısından incelendiğinde, söz konusu davranışların bazılarının (1., 2., 3., 4., 5., 7., 13., 19., 20. ve 22. davranışlar) öğretim elemanlarının “çok azı”, bazılarının (6., 8., 9., 10., 11., 12., 18. ve 21. davranışlar) “bir kısmı” tarafından yapıldığı, bazılarının ise (14., 15., 16., 17. ve 23. davranışlar) “hiç biri” tarafından yapılmadığı anlaşılmaktadır. Öğretim elemanları ise, bu davranışların büyük bir çoğunluğunu (1., 2., 3., 5., 6., 7., 10., 11., 12., 13., 14., 16., 17., 19., 20., 21. ve 22. davranışlar) "genellikle" gösterdiklerini, iki tanesini (8. ve 9. davranışlar) “daima” ve 4., 15., 18. ve 23. davranışları da “ara sıra” yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu boyuttaki bütün maddelere ilişkin sonuçlar genel ortalamaya göre incelendiğinde, öğretmen adayları, davranışların öğretim elemanlarının "çok azı" tarafından yapıldığını, öğretim elemanları ise "genellikle" yaptıklarını belirtmektedirler. Yani öğretim elemanları söz konusu davranışlarda kendilerini “oldukça yeterli” görürlerken, öğretmen adayları “çok azını” yeterli görmektedirler. Öğretmen adayı ve öğretim elemanı görüşleri arasındaki bu farklılığın $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı olup olmadığına ilişkin t-testi sonuçlarına göre ise, gerek her bir maddeye ilişkin, gerekse boyuttaki maddelerin genel ortalamasına göre görüşler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Öğretim elemanlarının “öğretim araç ve gereçleri” boyutunda yer alan etkili öğretmenlik özelliklerine ait davranışlar, Çizelge-5’e göre öğretmen adaylarının görüşleri açısından incelendiğinde, söz konusu davranışların bazılarının (2., 3., 4. ve 7.

davranışlar) öğretim elemanlarının “bir kısmı”, bazılarının ise (1., 5. ve 6. davranışlar) “çok azı” tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Öğretim elemanları ise, bu davranışların çoğunluğunu (1., 2., 3., 4. ve 7. davranışlar)

Çizelge 5. Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanlarının "Etkili Öğretmenlik Özelliklerinin Öğretim Araç ve Gereçleri Boyutu"ndaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretim Araç ve Gereçleri	Kişi*	x	ss	t
1. İmkânlar dahilinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yararlanmaya çalışma	Ö.A. Ö.E.	2,46 3,60	1,13 ,88	-8,52
2. Derste öğretim araç ve gereçleri kullanmaya özen gösterme	Ö.A. Ö.E.	2,81 3,75	1,06 ,72	-7,95
3. Öğretim araç ve gereçlerini zamanında ve etkili kullanma	Ö.A. Ö.E.	2,61 3,78	,98 ,75	-10,06
4. Öğretim araç ve gereçlerini kullanmada öğrencilere sorumluluk verme	Ö.A. Ö.E.	2,67 3,41	1,15 ,58	-6,47
5. Öğrencileri öğretim araçları hazırlamaya yöneltme	Ö.A. Ö.E.	2,16 3,09	,93 ,93	-7,23
6. Öğretimin etkinliğini artırabilecek değişik öğretim araçlar tasarlama ve yapma	Ö.A. Ö.E.	1,82 2,58	,90 ,86	-6,26
7. Ders kitabının yeterli olmadığı konularla ilgili ders notu hazırlama	Ö.A. Ö.E.	3,02 3,48	,97 1,19	-2,98
<i>Tüm maddelere ilişkin değerler</i>	Ö.A. Ö.E.	2,51 3,39	,72 ,57	-9,47

*(Ö.A.: Öğretmen Adayı n=150, Ö.E.: Öğretim Elemanı n=82)

"genellikle" yaptıklarını, 5. davranışı “ara sıra”, 6. davranışı ise “çok az” yaptıklarını belirtmişlerdir. Sonuçlar genel ortalamaya göre incelendiğinde, öğretmen adayları öğretim araç ve gereçlerine ilişkin davranışların öğretim elemanlarının "çok azı" tarafından yapıldığını, öğretim elemanları ise "ara sıra" yaptıklarını veya “kısmen yeterli” olduklarını belirtmektedirler. Ancak öğretim elemanı görüşlerinin “genellikle” sınırına çok yakın olduğu da dikkati çekmektedir. İki grubun görüşleri arasında $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı fark olup, olmadığına ilişkin t-testi sonuçları ise, gerek her bir maddeye ilişkin, gerekse boyuttaki maddelerin genel ortalamasına göre grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır.

Çizelge 6. Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanlarının "Etkili Öğretmenlik Özelliklerinin İletişim Boyutu"ndaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

İletişim	Kişi	x	ss	t
1. Türkçeyi düzgün kullanma	Ö.A. Ö.E.	3,22 4,09	,88 ,73	-8,11
2. Anlatım ve ifadelerde açık olma	Ö.A. Ö.E.	3,06 4,24	,89 ,65	-11,45
3. Sözel dili ve beden dilini etkili şekilde kullanma	Ö.A. Ö.E.	2,82 3,95	,97 ,83	-8,84
4. Öğrencileri ilgi ile dinleme	Ö.A. Ö.E.	2,94 4,07	1,05 ,78	-9,28
5. Öğrencilere isimleri ile hitap etme	Ö.A. Ö.E.	2,73 3,68	,93 1,07	-6,73
6. Öğrencilerin görüşlerine saygı duyma	Ö.A. Ö.E.	2,75 4,12	1,00 ,80	-11,30
7. Eleştirilere açık olma, yapıcı eleştirilerde bulunma	Ö.A. Ö.E.	2,34 3,92	,98 ,75	-13,72
8. İletişim becerilerini öğrencinin gelişimi ve bilginin paylaşımında etkili kullanma	Ö.A. Ö.E.	2,53 3,85	,71 ,75	-13,22
9. Etkili bir iletişimi sağlayabilmek için öğrencilerle ortak bir dil oluşturabilme	Ö.A. Ö.E.	2,35 3,80	,92 ,63	-14,09
10. Öğrencilerin etkili yazı ve söz dili geliştirebilmelerinde model olma	Ö.A. Ö.E.	2,27 3,56	,80 ,89	-11,24
11. Öğrencilerin birbirleri ve öğretmenleri ile sıklıkla iletişim kurmalarını sağlamak için fırsatlar oluşturma	Ö.A. Ö.E.	2,24 3,68	,95 ,81	-11,58
12. Öğrencilerden gelen dönütlere duyarlı olma ve bunlardan yararlanma	Ö.A. Ö.E.	2,23 3,87	,83 ,83	-14,37
13. Öğrencilerle iyi ilişkiler kurma ve onların sağlıklı ve dengeli birer kişilik geliştirmelerinde sorumluluk duyma	Ö.A. Ö.E.	2,36 3,85	,95 ,75	-13,10
14. Ders dışında ulaşılabilir olma	Ö.A. Ö.E.	2,40 3,92	1,10 ,87	-11,57
<i>Tüm maddelere ilişkin değerler</i>	Ö.A. Ö.E.	2,59 3,90	,54 ,55	-17,50

*(Ö.A.: Öğretmen Adayı n=150, Ö.E.: Öğretim Elemanı n=82)

Çizelge 6'ya göre öğretim elemanlarının "iletişim" boyutunda yer alan etkili öğretmenlik özelliklerine ait davranışlar, öğretmen adaylarının görüşleri açısından incelendiğinde, bu davranışların yarısının (1., 2., 3., 4., 5., 6. ve 9. davranışlar) öğretim elemanlarının "bir kısmı", diğer yarısının da (7., 8., 10., 11., 12., 13. ve 14. davranışlar) "çok azı" tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Öğretim elemanları ise, yalnızca "anlatım ve ifadelerde açık olma" davranışını "daima" yaptıklarını söylerlerken, diğer

davranışları "genellikle" yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu gruba ilişkin sonuçlar genel ortalama açısından incelendiğinde, öğretmen adayları iletişim boyutuna ilişkin davranışların öğretim elemanlarının "çok azı" tarafından yapıldığını söylerlerken, öğretim elemanları ise "genellikle" yaptıklarını veya "oldukça yeterli" olduklarını söylemektedirler. Gerek her bir maddeye ilişkin, gerekse boyuttaki maddelerin genel ortalamasına göre iki grubun görüşleri arasında $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark olduğu yapılan t-testi sonuçlarında da görülmektedir.

Çizelge 7: Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanlarının "Etkili Öğretmenlik Özelliklerinin Sınıf Yönetimi Boyutu"ndaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Sınıf Yönetimi	Kişi*	x	ss	t
1. Derslerine zamanında ve etkili başlayıp, aynı şekilde tamamlama	Ö.A. Ö.E.	3,08 3,95	1,02 ,66	-7,77
2. Öğrencilerden neler beklenildiğini (derse devam, ödev vb.) dönem başında açık olarak belirtme	Ö.A. Ö.E.	3,71 4,21	1,10 ,68	-4,30
3. Öğrenmeye engel olabilecek fiziksel uyarıcılardan arınmış, estetik açıdan rahatlık veren bir eğitim ortamı oluşturmaya çalışma	Ö.A. Ö.E.	2,78 3,68	,97 ,90	-6,92
4. Ders materyallerinin ve öğrencilerin emniyet ve güvenliği için tedbirler alma	Ö.A. Ö.E.	3,38 3,73	1,09 ,86	-2,47
5. Derste rahat, kendine güvenir, kararlı ve dikkatini derse yöneltmiş olma	Ö.A. Ö.E.	3,30 4,14	,82 ,72	-8,03
6. Öğrencilerin derse ilgi, dikkat ve aktif katılmalarını sağlama ve ders boyunca sürdürme	Ö.A. Ö.E.	2,56 4,00	,78 ,76	-13,33
7. Derste demokratik ve etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	Ö.A. Ö.E.	2,58 4,31	,95 ,64	-16,48
8. Kesinti ve engellemelere karşı uygun önlemleri alma	Ö.A. Ö.E.	2,70 4,04	,95 ,66	-12,55
9. İçerik ve ders saati arasında denge kurma, zamanı etkili olarak kullanma	Ö.A. Ö.E.	2,97 3,95	,88 ,79	-8,28
10. Öğretilmek istenen davranışlar kazandırılıncaya kadar uygulama ve düzeltmelere devam etme	Ö.A. Ö.E.	2,59 3,97	,90 ,75	-12,42
11. Öğrencilerin kendi kendilerini disipline etmelerini sağlama	Ö.A. Ö.E.	2,50 3,73	,82 ,80	-10,91
12. Sınıfta verime götürecektir duygusal bir hava yaratma	Ö.A. Ö.E.	2,40 3,78	,91 ,84	-11,23
13. Öğrencilerin etkili çalışma alışkanlık ve becerileri geliştirmelerine yardımcı olma	Ö.A. Ö.E.	2,41 3,70	,82 ,83	-11,31
14. Gelecek dersin konu ve kaynaklarını öğrencilere önceden bildirme	Ö.A. Ö.E.	2,47 3,65	1,09 ,98	-8,15
15. Ders sonunda özetleme yapma ve soruları cevaplama	Ö.A. Ö.E.	2,50 3,87	,99 ,77	-11,67

16. Öğrencilere derslerdeki çalışmalarında rehber olacak ödevler verme	Ö.A.	3,15	,92	-1,46
	Ö.E.	3,34	,95	
Tüm maddelere ilişkin değerler	Ö.A.	2,82	,51	-14,70
	Ö.E.	3,88	,55	

*(Ö.A.: Öğretmen Adayı n=150, Ö.E.: Öğretim Elemanı n=82)

Çizelge 7'de de görüldüğü gibi etkili öğretmenlik özelliklerinin "sınıf yönetimi" boyutunda yer alan davranışlar; öğretmen adaylarının görüşlerine göre, aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde, söz konusu davranışlardan yalnızca "öğrencilerden neler beklenildiğini (derse devam, ödev vb.) dönem başında açık olarak belirtme" davranışı öğretim elemanlarının "çoğu" tarafından yapılırken, geriye kalan 14 davranıştan 7'si (1., 3., 4., 5., 8., 9. ve 16. davranışlar) "bir kısmı", diğer 7 davranış da (6., 7., 10., 11., 12., 13., 14. ve 15. davranışlar) "çok azı" tarafından yapılmaktadır. Öğretim elemanları ise, bu davranışların büyük bir çoğunluğunu (1., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14. ve 15.) "genellikle", 2 ve 7 numaralı davranışları "daima" yaptıklarını, yalnızca "gelecek dersin konu ve kaynaklarını öğrencilere önceden bildirme" davranışını "çok az" gösterdiklerini belirtmektedirler. Bu boyuttaki tüm maddelere yönelik sonuçlar incelendiğinde, öğretmen adayları, söz konusu davranışların öğretim elemanlarının "bir kısmı" tarafından yapıldığını, öğretim elemanları ise "genellikle" yaptıklarını belirtmektedirler. İki grubun görüşleri arasında $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı fark olup, olmadığına ilişkin yapılan t-testi sonuçları ise, "öğrencilere derslerdeki çalışmalarında rehber olacak ödevler verme" davranışı dışında kalan bütün davranışlarda ve tüm maddelerin genelinde grupların görüşlerinin anlamlı bir fark gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Öğretim elemanlarının "ölçme ve değerlendirme" boyutunda yer alan etkili öğretmenlik özelliklerine ait davranışlar, Çizelge 8'e göre öğretmen adaylarının görüşleri açısından incelendiğinde, söz konusu davranışların hemen hemen yarısının (1., 2., 3., 8., 9., 10. ve 11. davranışlar) öğretim elemanlarının "bir kısmı", diğerlerinin ise (4., 5., 6., 7., 12. ve 13. davranışlar) "çok azı" tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre ise, bu davranışlardan yalnızca "başarıyı değerlendirmede öğrencilerin kişisel ve gelişim özelliklerini dikkate alma" davranışı "ara sıra" yapılmakta iken, diğerleri "genellikle" yapılmaktadır. Bu boyuttaki bütün maddelere ilişkin sonuçlar genel ortalamaya göre incelendiğinde, öğretmen adayları, davranışların öğretim elemanlarının "çok azı" tarafından yapıldığını, öğretim elemanları ise "genellikle" yaptıklarını belirtmektedirler. Yani öğretim elemanları söz konusu davranışlarda

kendilerini “oldukça yeterli” görürlerken, öğretmen adayları öğretim elemanlarının “çok azını” yeterli görmekte-dirler. İki grubun görüşleri arasında $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı fark olup, olmadığına ilişkin t-testi sonuçlarına göre ise, gerek her bir maddeye ilişkin, gerekse boyuttaki maddelerin genel ortalamasına göre grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 8. Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanlarının "Etkili Öğretmenlik Özelliklerinin Ölçme ve Değerlendirme Boyutu"ndaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Ölçme ve Değerlendirme	Kişi*	x	ss	T
1. Ölçme ve değerlendirmeyi öğretimi geliştirici bir araç olarak kullanma	Ö.A. Ö.E.	2,70 3,78	,98 ,60	-10,23
2. Dersin amaçlarına uygun ölçme araçları hazırlama	Ö.A. Ö.E.	2,60 3,68	,86 ,95	-9,38
3. Başarıyı geçerli ve güvenilir olarak ölçme	Ö.A. Ö.E.	2,60 3,68	,84 ,84	-9,99
4. Öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerine fırsat verme	Ö.A. Ö.E.	2,08 3,43	,79 ,86	-11,74
5. Öğrenci başarısını ölçmede yaratıcı ve eleştirel düşünceye önem verme	Ö.A. Ö.E.	2,26 3,60	,75 ,73	-13,06
6. Başarıyı değerlendirmede öğrencilerin kişisel ve gelişim özelliklerini dikkate alma	Ö.A. Ö.E.	2,27 3,39	,95 ,53	-11,39
7. İstenilen davranışların kazanılma derecesine ilişkin olarak öğrencileri sistematik olarak bilgilendirme	Ö.A. Ö.E.	2,14 3,56	,80 ,70	-13,34
8. Sınavların sıklık derecesini dersin amaçlarına uygun olarak hazırlama	Ö.A. Ö.E.	2,78 3,65	1,07 ,98	-6,13
9. Sınavların kolaylık derecesini dersin amaçlarına uygun olarak hazırlama	Ö.A. Ö.E.	2,78 3,58	,98 ,96	-5,95
10. Öğrencilere sınav içeriği ve türü konusunda önceden açıklayıcı bilgiler verme	Ö.A. Ö.E.	3,20 3,75	1,03 1,23	-3,46
11. Ölçme aracının niteliğine uygun sınav süresi verme	Ö.A. Ö.E.	3,15 4,00	1,06 ,99	-5,94
12. Sınav sonuçlarını kısa sürede öğrencilere bildirme	Ö.A. Ö.E.	2,28 3,75	,92 ,96	-11,43
13. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilerde görülen eksiklikleri tamamlama, yanlışları düzeltme	Ö.A. Ö.E.	2,27 3,85	,98 ,93	-11,87
<i>Tüm maddelere ilişkin değerler</i>	Ö.A. Ö.E.	2,53 3,67	,51 ,64	-13,79

*(Ö.A.: Öğretmen Adayı n=150, Ö.E.: Öğretim Elemanı n=82)

Çizelge 9'a göre öğretim elemanlarının "kişisel özelliklerine ilişkin etkili öğretmenlik özellikleri" boyutunda yer alan davranışlar aritmetik ortalamalar açısından öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelendiğinde, "Öğrencilere dostça davranma ve iş birliği içinde çalışma" ve "Öğrencilerine sevecen davranma, onları yüreklendirip destekleme" davranışları öğretim elemanlarının "çok azı" tarafından yapılmakta iken, diğer davranışların

Çizelge 9. Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanlarının "Etkili Öğretmenlik Özelliklerinin Kişisel Özellikler Boyutu"ndaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Kişisel Özellikler	Kişi*	x	ss	t
1. Mesleğini sevme ve öğretim etkinliklerinde coşkulu, kendine güvenen ve güven uyandıran durumda olma	Ö.A. Ö.E.	2,73 3,73	1,00 ,99	-7,24
2. Dengeli, tutarlı ve uyumlu davranışlar sergileyerek öğrencilere örnek olma	Ö.A. Ö.E.	2,83 4,17	,79 ,76	-12,37
3. Bütün öğrencilerin öğrenebileceğine inanma	Ö.A. Ö.E.	2,90 3,87	1,09 ,89	-6,93
4. Öğrencilerine karşı samimî ve içten davranma	Ö.A. Ö.E.	2,78 4,02	,86 ,68	-12,02
5. Öğrencilere dostça davranma ve iş birliği içinde çalışma	Ö.A. Ö.E.	2,56 4,02	,96 ,75	-12,72
6. Saygılı, nazik, dürüstlük gibi değerlere dayalı iletişim kurma	Ö.A. Ö.E.	2,87 4,21	,92 ,72	-11,44
7. Öğrencilerine sevecen davranma, onları yüreklendirip destekleme	Ö.A. Ö.E.	2,46 4,12	,88 ,80	-14,01
8. Öğrencilere sosyal değerleri ve ahlaki normları kazandırmaya çalışma	Ö.A. Ö.E.	2,76 4,07	,94 ,84	-10,45
<i>Tüm maddelere ilişkin değerler</i>	Ö.A. Ö.E.	2,74 4,03	,68 ,66	-13,87

*(Ö.A.: Öğretmen Adayı n=150, Ö.E.: Öğretim Elemanı n=82)

"bir kısmı" tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre ise, yalnızca "saygılı, nazik, dürüstlük gibi değerlere dayalı iletişim kurma" davranışı "daima" yapılmakta olup, diğer davranışlar "genellikle" yapılmaktadır. Öğretim elemanlarının kişisel özelliklerine ilişkin tüm maddelere yönelik sonuçlar genel ortalamalar açısından incelendiğinde, öğretmen adayları, bu davranışların öğretim elemanlarının "bir kısmı" tarafından yapıldığını, öğretim elemanları ise "genellikle" yaptıklarını belirtmektedirler. Gruplar arasındaki bu görüş farklılıklarının $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı olup, olmadığına ilişkin yapılan t-testi sonuçları ise, gerek her bir

maddeye yönelik, gerekse boyuttaki maddelerin genel ortalaması açısından değerlendirildiğinde farklılığın anlamlı olduğunu göstermektedir. Yani öğretmen adayları ve öğretim elemanları bütün boyutlarda olduğu gibi bu konuda da farklı düşünmektedirler.

4. SONUÇ

Eğitim sisteminin temel ögesi öğretmenlerdir ve sistemin başarısı öğretmenlerin sahip oldukları özellikler ile yakından ilişkilidir. Etkili öğretmenler genel kültür açısından yeterli, alanlarında gerekli bilgi ve becerilere sahip ve ayrıca öğretmenlik meslek bilgi ve becerisi ile de donanmış öğretmenler olarak kabul edilmektedir. Öğretmenlik mesleği için öncelikle alan bilgisine sahip olunması şarttır. Alan hâkimiyeti ile birlikte genel kültürde de kendisini yetiştirmiş ve öğrencilerin bu yönde yetişmesine katkı sağlayan niteliklere sahip olunması da kaçınılmazdır. Öğrenciler, etkili öğretmen tanımını yaparken, öğretmenlerin genel öğretim yeterliliklerine de büyük değer vermektedirler. Çeşitli öğretim stratejilerini uygulamayı ve bunları yaparken de iletişimi iyi kullanmayı etkili öğretmen davranışları içerisinde değerlendirmektedirler. Öğretmen tarafından öğretim durumlarının düzenlenmesi, öğretim hedeflerinin öğrencilere nasıl kazandırılacağına doğru plânlanması bakımından önemlidir. Öğrencileri öğrenmeye hazırlarken, kazandırılmak istenilen davranışlarla ilgili olarak öğrencilere hangi yöntem, strateji, araç gereç kullanarak bilginin nasıl aktarılacağına ilişkin doğru karar vermek önemlidir. Belirtilen bu özelliklerin yanında, etkili öğretmenler girişken, dostça davranan, sabırlı, hassas, iyi huylu, neşeli ve öğrencilerine arkadaşça davranan öğretmenlerdir. "Öğretmenlerin öğrencileri ile olan dostça ve iş birliğine dayalı yaklaşımları öğrenciler tarafından önemli görülmektedir. Samimiyet, coşkululuk ve hevesliliğin öğrencilerin tutum ve başarıları ile yakından ilişkili olduğuna dair çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların sonucunda öğrenciler ile dostça anlaşılan öğretmenlerin coşkululuğu ve hevesli davrandığı, etkili bir ses tonu kullandığı, dikkat çekici jestler ve anlaşılır kelimeler seçtiği görülmüştür. Bu davranışlara sahip öğretmenler öğrencilerin fikir ve sorunlarına karşı olumlu yaklaşmakta, onlar ile daha rahat diyalog kurabilmektedirler." (Woolfook, 1990). Çalışkan, kendini yenileyen ve dengeli davranan öğretmenler de etkili öğretmen tanımını içerisinde değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin uğraşı alanının merkezinde öğrenciler olduğuna göre, onlar ile kuracakları doğru ve yerinde paylaşımlar çoğaldıkça, başarı da doğru orantılı olarak artacaktır.

Zaman sürekli olarak değişmektedir. Bu değişim rüzgârında öğretmenlerden beklenen de kendilerini sürekli yenilemeleri ve değişen zamana uyum göstermeleridir. Zira 21. yüzyıl bilgiyi kullanma çağıdır. Bilgiyi kullanabilmek için de işi "davranış değiştirmek" olan öğretmenlerin zamana göre kendilerini değiştirmeleri, alanlarına hâkim olmaları ve genel kültürlerini geliştirmeleri, bunu öğrencileri ile paylaşmaları eğitim hizmetlerinin kalitesini etkileyen temel göstergeler olacaktır. Bu noktadan hareketle, özellikle işi "öğretmen yetiştirmek" olan öğretim elemanlarının da öncelikle öğretmen adaylarına kazandıracakları bu özellikleri kendilerinde bulundurmaları gerekmektedir.

Etkili öğretmen özellikleri konusunda yapılan bu araştırmanın sonuçlarına, öğretmen adaylarının görüşleri açısından bakıldığında, "alanıyla ilgili ilke ve kavramları bilme" gibi bazı davranışlar öğretim elemanlarının çoğu tarafından gösterilmekle birlikte, 9 boyut ve 95 davranıştan oluşan etkili öğretmen özelliklerinin büyük bir çoğunluğunun öğretim elemanlarının "bir kısmı" tarafından yapıldığı veya öğretim elemanlarının "bir kısmı"nın bu davranışlarda yeterli olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, öğretim elemanlarının görüşleri açısından etkili öğretmenlik özelliklerini gösterme veya yapma konusu değerlendirildiğinde, öğretim elemanları davranışların büyük bir çoğunluğunu "genellikle" gösterdiklerini ya da bu davranışlarda "oldukça yeterli" olduklarını ifade etmektedirler. Sonuçlara öğretim elemanlarının görüşleri açısından baktığımızda, öğretmen yetiştiren fakültelerde (belki de sadece uygulama yapılan fakültelerde) eğitim hizmetlerinin kalitesini artırmak için öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özellikleri konusunda çok fazla bir önlem almaya gerek kalmayacağı düşünülürken, öğretmen adaylarının görüşleri açısından baktığımızda bu konuda bazı çalışmaların yapılması ve eksikliklerin giderilmesinin kaçınılmaz olduğu anlaşılmaktadır.

KAYNAKLAR

- ATE,(2000), "Standars for Tecaher Educators",
<http://www.siu.edu/departments/coc/atc/atestand.html>.
- Barko, H. L. and R. Thomchin (1987), "Student Teachers Understanding of Successful and Unsuccessful Teaching", Teaching & Teacher Education, Vol 3, No:2.
- Cruikshank, D., Bamer. D., Metcalf. K (1995) The Act of Teaching. Mcgraw-Hill, Inc.
- Deryakulu, D., (1992), "Öğretim Elemanı - Öğrenci Arası İletişimde İstenilen Öğretim Elemanı Davranışlarının Gösterilmesini Engelleyen Faktörler.", Yüksek Lisans Tezi. A.Ü. S. B.E.
- Erişen, Y., (1997), "Öğretim Elemanlarının Dönüt ve Düzeltme Davranışlarını Yerine Getirme Dereceleri." Eğitim Yönetimi: Yıl 3, Sayı: 1, Ankara.
 (1997), Atelye ve Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Öğretmenlik Formasyonu Açısından Hizmetçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. A.Ü. S.B.E Ankara.
- Ertürk, S., (1970), On Yıl Öncesine Kıyasla Öğretmen Davranışları, MEB, Ankara.
- Gömlüksiz, M., (1988), Demokratik Bir Sınıf Ortamı Açısından Hacettepe Üniversitesi Öğretim Elemanlarının ve Öğrencilerinin Davranışlarının Değerlendirilmesi., H.Ü.S.B.E. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Gözütok, F. D., (1988), Öğretmen Eğitiminde Meslek Formasyonu Öğretiminin Öğretim Elemanı Davranışlarına Yansıması, Doktora Tezi, Ankara.
- Kavak, Y., (1986), "Eğitim Fakültelerindeki Öğretim Elemanlarının Yeterlikleri ve Eğitim İhtiyaçları", Yayınlanmamış Doktora Tezi, H.Ü. Sosyal Bil. Enst., Ankara.
- Kavcar, C., (1999), "Nitelikli Öğretmen Sorunu", Eğitimde Yansımalar: V. 21. Yüzyılın Eşiğinde Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu. Ankara.
- Kentuck Education Professional Standards Board (2000), "Experienced Teacher Standard for Preparation and Certification",
http://www.kde.state.ky.us/ptec/epsb/standards/exp_teach_stds.asp.
- Köseoğlu, K., (1994), "İlköğretime Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi". Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Küçükahmet, L., (1976), Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları, A.Ü. Eğitim Bil.Fak. Yayınları, No:55, Ankara.
- Kyriacou, C., (1991), Essential Teaching Skills, Basil Blackwell Ltd., Oxford.
- Langford, D. P. (1999), Eğitimde Kalite Yönetimi, KalDer Yayınları (Çev:Meltem Süngür), No:20. İstanbul.
- Naitt Quality Standards Committee (1999), "Standards of Quality for the Preparation and Certification of Trade and Industrial Education Teachers".
<http://www.orst.edu/dept/naitte/staddrds.htm>.
- Paykoç, F., (1981), Sınıf İçi Sözel Öğretmen Davranışlarının Erişiyeye Etkisi, H.Ü. Doktora Tezi, Ankara.
- Woolfolk, A. E. (1990), Educational Psychology. Allyn and Bacon.